

17 . Alba Iulia | Punct: Catedrala romano-catolică "Sf. Mihail" | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 1026.07

Perioade: Antichitate, Evul Mediu

Epoci: Epoca romană timpurie, Epoca migrațiilor, Epoca medievală timpurie, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Angel Istrate, Daniela Veronica Marcu-Istrate

Instituții: SC Damasus SRL Brașov, SC Damasus SRL Brașov

Rezumat

Au fost efectuate sondaje arheologice în interiorul Catedralei romano-catolice din Alba Iulia, respectiv în interiorul sacristiei și în interiorul și exteriorul capelei Lászay. Dimensiunile și amplasarea sondajelor au fost cele stabilite de beneficiar, în funcție de lucrările, pe care acesta intenționează să le realizeze în cele două compartimente.

Sacristia gotică

Din cercetarea parțială a zidului catedralei romanice s-a constatat că fundația a fost concepută cu un decroș suficient de mare pentru a asigura o fundație continuă pilaștrilor de articulare.

Nivelul de construcție atribuit catedralei este un strat format din așchii de calcar, a cărui parte superioară oscilează la -1.66 - 1.70 m. Această depunere este suprapusă de un strat ce aparține deja secolului al XIV-lea.

Corului gotic i-a fost adosată o clădire rectangulară cu colțurile sudice susținute de contraforți dispuși oblic. Nivelul de călcare păstrează urmele unui incendiu puternic, după care urmează refacerea și montarea unei pardosele din lespezi de piatră.

Sacristia barocă s-a întins inițial până la absidiola navei laterale sudice, forma actuală conturându-se la începutul sec. XX. Din punct de vedere stratigrafic au fost identificate urme materiale de epocă romană și postromană, suprapuse de un nivel arpadian, cărui îi urmează un strat legat probabil de pregătirea suprafeței pentru activitatea constructivă de la începutul evului mediu. În interiorul sacristiei au fost descoperite două morminte care au fost datate în perioada arpadiană.

Capela

În colțul de SE al capelei Lászay a fost realizat un sondaj pentru cercetarea fundației și realizarea profilului stratigrafic interior al capelei. S-a constatat că stratigrafia (mai ales în zona zidurilor) fusese perturbată de realizarea unui canal la începutul secolului XX.

S-au distins însă două etape de locuire din perioada romană: primul caracterizat de o locuință cu cel puțin două compartimente, iar cel de-al doilea nivel de locuire romană marcat de o podea din mortar amestecat cu praf de cărămidă. Cea mai veche structură zidită este un zid aproape paralel cu elevația catedralei și construit direct pe pardoseala romană. Este dificil de precizat în ce perioadă se încadrează această construcție (fie romană târzie, fie medievală timpurie – anterior sec. al XIII-lea) din cauza intervențiilor din sec. XX.

A fost surprins un nivel cu înmormântări medievale care aparține catedralei din sec. al XII-lea, numărul mormintelor cercetate fiind de 10. Doi dintre defuncți au fost înmormântați în sicrie de lemn, iar restul în ciste sau în groapă căptușită cu cărămidă. Mormântul 101 este anterior grupului cu ciste - aparține unui orizont nedefinit încă.

Inventarul arheologic este sărac. În interiorul sacristiei au fost descoperite materiale aparținând secolelor XI-XIII, iar unde au fost surprinse straturile romane au apărut fragmente ceramice caracteristice acestei epoci. Materialul ceramic arpadian a fost datat în sec. XI-XII și este reprezentat de vase borcan cu decor caracteristic.

Inventarul arheologic al secolelor XIV-XV este reprezentat de o statueta de argint, fragmente ceramice și

Raport

În perioada 2 iunie–1 iulie 2004 au fost efectuate sondaje arheologice în interiorul Catedralei romano-catolice din Alba Iulia, respectiv în interiorul sacristiei (S36, 36A și 37) și în interiorul și exteriorul capelei Lászay (S41 și 42). Dimensiunile și amplasarea sondajelor au fost cele stabilite de beneficiar, în funcție de lucrările, pe care acesta intenționează să le realizeze în cele două compartimente. Cotele folosite în text și planșe sunt raportate la Wagriș-ul general folosit de proiectant. Secțiunile și mormintele sunt numerotate în continuarea celor din anii anteriori. Materialul arheologic descoperit a fost predat beneficiarului.

Sacristia:

Au fost realizate următoarele săpături:

-S36 cu dimensiunile inițiale 2x2 m, extinsă ulterior la 3,7x3,8 m, în colțul de NE al încăperii.

-S36 A cu dimensiunile 3,4x1 m. Această secțiune a prelungit S 36 până la peretele de V al capelei, dar datorită lățimii mici nu a putut fi adâncită atât cât ar fi fost necesar pentru cercetarea fundației romanice.

-S37 cu dimensiunile 2,5x2,5 m, în colțul de SV al încăperii.

Zidul bisericii romanice:

În S36 și 36 A, a fost cercetat parțial zidul catedralei romanice, respectiv limita estică și umărul sudic al corului. Săpătura s-a adâncit până la -2,54 m, oprindu-se în stratul arpadian.

În zona cercetată, la extremitatea estică a peretelui sudic al corului, se află un pilastru de articulare, decroșat față de linia peretelui cu aprox. 0,3 m. Fundația romanică pare să fi fost concepută din start cu un decroș suficient de mare pentru a asigura o fundație continuă pilaștrilor de articulare, care se dezvoltă ritmic pe toată suprafața.

În zidăria fundației se disting cu claritate două segmente:

- o zidărie din bolovani de piatră înecați în mult mortar, cu limita superioară la -2,12 m. În stadiul actual al cercetărilor nu excludem posibilitatea ca acest segment să fie moștenit din epoca romană, în primul rând din cauza traseului său oblic față de linia elevației romanice.

- două asize din blocuri de piatră, cu limita superioară la -1,35-1,33 m. Blocurile de piatră sunt refolosite, între ele aflându-se și un fragment de altar roman.

De la acest ultim nivel se dezvoltă elevația, construită din blocuri de piatră așezate în operă cu multă grijă pentru obținerea unui parament uniform. Soclul profilat se află între -0,22 și -0,42 m, de unde rezultă un soclu zidit înalt de aprox. 0,9 m. Pe cea mai mare parte a suprafeței profilul a fost distrus în etapa barocă, fiind martelat și zona reparată pentru crearea unui plan vertical uniform. Umărul corului avea, la nivelul elevației, o lungime de 0,86 m, la capătul căreia a fost surprins primul bloc de piatră din structura absidei semicirculare.

Nivelul de construcție, pe care îl atribuim catedralei este un strat format din așchii de calcar, a cărui parte superioară oscilează la -1,66-1,7 m. Această depunere se întâlnește pe toată suprafața investigată în ultimii ani prin săpături arheologice, iar în secvențele înregistrate în această campanie este suprapusă de un strat, ce aparține deja sec. al XIV-lea. Trebuie să admitem astfel că primul bloc de piatră din structura celui de-al doilea segment al fundației romanice era vizibil cel puțin parțial deasupra nivelului de călcare din acel moment.

Fundație intermediară:

În S36 și 36 A a fost surprinsă o zidărie, care se dezvoltă oblic dinspre umărul corului romanic (lățime de 1,7 m de la peretele gotic) spre E (lățime 2,3 m de la peretele gotic). Această structură a fost realizată într-o etapă intermediară, între catedrala cu absida romanică, căreia i se adosează și corul gotic: atât peretele de S al corului cât și contrafortul sunt așezate pe ea. În campaniile anterioare această zidărie a fost surprinsă pe latura de S a corului și în exteriorul sacristiei. Toate observațiile efectuate până în prezent indică faptul că

această structură a fost gândită ca o fundație, ea fiind construită doar până la nivelul la care se păstrează și astăzi. În stadiul actual al cercetărilor nu putem propune altă funcțiune decât aceea de fundație pentru contraforturile corului gotic.

Corul gotic:

În S36 a fost surprins un fragment din latura de S a corului gotic și, parțial, primul contrafort – ambele așezate pe o fundație mult decroșată, descrisă la punctul anterior. Din peretele de S al corului s-a observat un mic fragment în dreptul ușii, format din 2 asize de blocuri ecarisate, între care intervin pietre mai mici și fragmente de cărămizi. Structural, acest fragment aparține fără îndoială soclului zidit al peretelui, așezat pe fundația descrisă la punctul anterior, la $-1,52$ m. Observații mai exacte în această privință s-au putut face pe contrafortul păstrat intact sub haina gotică, și apoi sub cea barocă. Astfel, soclul zidit este realizat din două asize de blocuri de piatră ecarisate, între care s-au folosit pietre mai mici pentru egalizare. Profilul de soclu, păstrat intact de constructorii sacristiei, apare între $-0,28$ și $-0,46$ m, după care elevația propriu-zisă se retrage cu $0,1-0,12$ m. Soclul zidit are astfel o înălțime de 1 m, iar nivelul de călcare din această etapă este sugerat de fundația, pe care stau structurile gotice, în jurul cotei de $-1,5$ m sau mai sus.

Sacristia gotică:

Planimetria catedralei romano-catolice este cunoscută de multă vreme și părea exclus ca investigațiile recente să determine modificări sau completări semnificative în această direcție. Și totuși, un compartiment medieval situat pe partea de S a ansamblului, s-a lăsat descoperit abia acum: o sacristie gotică.

Însumând toate observațiile efectuate în cursul cercetărilor din anii 2000-2004, acest compartiment poate fi descris astfel:

- clădire rectangulară adosată corului gotic, cu dimensiunile interioare: lungimea $6,5$ m pe axa E-V ($\pm 0,1$ m) și o lățime, ce variază între $6,1/6,2$ m și $4,9/5$ m, în funcție de aspectul peretelui de N. Foarte probabil această clădire a avut două nivele, iar colțurile sudice erau susținute de contraforturi dispuse oblic;

- parterul a fost acoperit cu o boltă în cruce pe ogive, a cărei amprentă se păstrează pe peretele romanic; consola din colțul de SE a fost evidențiată după îndepărtarea umpluturilor baroce.

- în prima etapă de funcționare, parterul a avut un nivel de călcare în jurul cotei de $-1,42$ m. Față de acest nivel la $+1,36$ m se afla linia de naștere a bolților ogivale, cu o săgeată de minim $2,18$ m, ceea ce înseamnă o înălțime minimă de $3,54$ m în dreptul cheilor de boltă.

- diferența de nivel dintre sacristie și cor se situa în jurul cotei de -1 m.

Săpătura limitată, precum și situația stratigrafică destul de ingrată surprinsă în apropierea ruinelor sacristiei gotice, ne împiedică să precizăm cu certitudine, care va fi fost nivelul de călcare din perioada realizării acestei ultime componente medievale a ansamblului. Decroșul fundației gotice este destul de neregulat, oscilând între $-1,4$ și $-1,5$ m, ceea ce stratigrafic corespunde unui strat pământ negru tasat relativ curat cu bulgări de mortar (rar), din care a fost recuperată o statueta gotică databilă în sec. al XIV-lea. La partea superioară a acestuia o peliculă de mortar a rezultat, cel mai probabil, din construirea sacristiei și pare să reprezinte totodată baza unui prim nivel de călcare amenajat din lut amestecat cu granule de var, cu partea superioară sclivisită, și o grosime de $0,33$ m. Acest nivel păstrează urmele unui incendiu puternic, care se poate observa și pe resturile paramentului, și care marchează o etapă distinctă în evoluția acestei construcții.

După incendiu interiorul a fost tencuit și a fost montată o pardoseală din lespezi de piatră cu grosimea de $0,05-0,06$ m, așezate în strat de mortar, ale cărei amprente s-au păstrat de asemenea pe toate ruinele existente.

Sacristia barocă:

Este imposibil să precizăm în ce stadiu se afla sacristia gotică atunci când a început construcția barocă. Era aceasta în picioare, parțial ruinată sau demolată aproape complet? În limitele cercetărilor, pe care am avut ocazia să le realizăm în ultimii ani, cea de-a treia variantă pare să fie mai plauzibilă. În orice caz, ruinele erau vizibile la nivelul de călcare din sec. al XVIII-lea, astfel că au fost refolosite și suprapuse parțial de noua construcție: peretele sudic a fost construit peste cel baroc, peretele estic a fost alipit la exteriorul celui

gotic. Inițial sacristia barocă s-a întins până la absidiola navei laterale sudice, forma actuală conturându-se la începutul sec. XX.

Stratigrafia:

Stratigrafia în interiorul sacristiei este relativ simplă, fără să aducă surprize față de tabloul stratigrafic general, care s-a conturat în ultimele campanii de săpături în imediata apropiere a catedralei. Astfel, stratul cu urme materiale de epocă romană și post romană, reprezentat aici printr-un prundiș de râu legat cu lut negru, este suprapus de o depunere consistentă de pământ negru afânat, care conține materiale specific arpadiene. O nivelare cu bulgări de mortar, fragmente de cărămidă și așchii de piatră amestecate cu pământ, a cărei parte superioară se află la $-1,86$ m este foarte probabil legată de pregătirea suprafeței, la începuturile evului mediu, pentru intensele activități constructive, care urmau să se desfășoare pe acest amplasament. Cu siguranță legat de una din ultimele etape de construcție a catedralei romanice, spre finele sec. al XIII-lea, este stratul de așchii de calcar, a cărui parte superioară se situează la $-1,66-1,7$ m, iar în colțul de SV al sacristiei la $-2,08$ m.

Între construirea catedralei romanice și finalizarea corului gotic pe suprafață s-a depus un strat de pământ negru compact, cu rare fragmente de mortar – probabil rezultat în mare parte din șanțurile săpate pentru fundațiile gotice. Un nivel de construcție gotic nu a rezultat din stratigrafia înregistrată în interiorul sacristiei. Din analiza structurilor zidite rezultă faptul că nivelul de călcare al constructorilor se situa în general în jurul cotei de $-1,5-1,6$ m, la care se află partea superioară a masivei fundații, pe care stau peretele sudic și contraforturile corului, ulterior fiind înălțat cu $0,2-0,3$ m.

Demolarea zidurilor la nivelul, la care se păstrează a fost însoțită de o umplere a interiorului cu materiale diverse, în principal cu un pământ negru sfărâmiat cu mult pigment de mortar și pietre sfărâmate. Din această umplutură au fost recuperate numeroase fragmente de pietre fasonate, cu o față acoperită cu vâruială și tencuială subțire, precum și fragmente de nervuri acoperite cu vopsea roșie. De asemenea remarcăm mai multe fragmente de legături de carte. În sfârșit, înălțarea nivelului de călcare la cota actuală s-a desăvârșit odată cu reorganizarea sacristiei baroce și construirea actualului zid de compartimentare dinspre V.

Morminte:

În interiorul sacristiei au fost descoperite doar două schelete, M94 și M95, ambele așezate în stratul negru, pe care îl considerăm arpadian. Ambele sunt foarte probabil anterioare catedralei actuale.

Capela:

În colțul de SE al capelei Lászay a fost realizat un sondaj, S41, cu dimensiunile 2×2 m, lărgit ulterior la 3×3 m. Scopul sondajului a fost acela de a cerceta fundația capelei și de a obține un profil stratigrafic în interiorul acesteia. După demontarea pardoselii din lespezi de piatră, s-a constatat că suprafața respectivă a fost masiv afectată de intervențiile din etapa Moller, care au distrus cea mai mare parte a stratigrafiei printr-un șanț de mari dimensiuni, și au construit un canal de aerisire în lungul peretelui estic.

Canalul Moller:

Peretele de E al capelei este dublat spre interior de un canal de aerisire realizat în etapa restaurărilor coordonate de Istvan Moller, la începutul sec. al XX-lea. Partea superioară a canalului se află imediat sub pardoseala din lespezi de piatră, la $-0,26$ m, iar partea inferioară coboară până la $-2,7$ m. Față de peretele capelei, canalul are o lățime de $0,95$ m, iar partea superioară, între $-0,26$ și $-0,96$ m se încheie în semicerc. Grosimea totală a peretelui din beton este de $0,2$ m.

Pentru realizarea acestor intervenții, pare să se fi efectuat o săpătură perimetrală cu lățime variabilă, ai cărei pereți s-au retras neregulat pe măsură, ce se adânceau. În principiu, acest șanț a fost îngust în lungul pereților, lărgindu-se mai mult în zona colțului. Șanțul de pe latura de E: față de peretele capelei, la partea superioară are o lățime de $2,6$ m, iar la bază $1,2$ m. Pe unele segmente îngustarea șanțului a fost determinată de cauze obiective, precum intersectarea unor morminte (M7, M11) sau a unor fundații.

Epoca romană:

În perimetrul cercetat au fost identificate mai multe etape de locuire romană.

- locuință cu cel puțin două compartimente, separate printr-un perete cu o grosime de 0,1-0,12 m. În ambele compartimente a funcționat același tip de podea din mortar (nisip, var, pietriș) amestecat cu fragmente de cărămidă, partea superioară fiind uniformizată cu praf de cărămidă. În încăperea sudică, în lungul peretelui despărțitor, a fost observat un mic canal de scurgere, cu adâncimea de -0,06 m față de nivelul pardoselii. Podeaua, cu partea superioară la -2,74-2,78 m (ușoară pantă spre E) și o grosime de 0,06 m, a fost amenajată peste o nivelare cu lut galben, groasă de 0,2 m, sub care a fost observată o lentilă de mortar amestecat cu nisip și pământ.

- al doilea nivel de locuire romană constă dintr-o podea realizată de asemenea din mortar amestecat cu praf de cărămidă, din care s-au păstrat fragmente la -2,11 m, cu o grosime de 0,04 m.

În stadiul actual al cercetărilor rămâne o întrebare deschisă dacă evoluția dintre cele două podele este una intenționată, sau stratigrafia descrisă este doar consecința umplerii naturale a unei locuințe abandonate. De asemenea este posibil ca această evoluție să nu mai aparțină epocii romane propriu-zise ci perioadei migrațiilor, căreia în acest caz trebuie să îi atribuim și pardoseala 2.

Zid ruinat Z1:

Cea mai veche structură zidită este un zid orientat E-V, cu o grosime de 0,65-0,7 m, numit Z1. Acest zid, aprox. paralel cu elevația catedralei, este așezat pe pardoseala romană, cu talpa la -2,78 m; partea superioară apare demolată destul de regulat la -2 m.

Plasarea cronologică a acestui zid este deosebit de dificilă, în primul rând datorită faptului că stratigrafia în apropiere a fost distrusă cu ocazia intervențiilor Moller, care l-au dezvelit integral. Evident, dacă aparține epocii romane, atunci este construit după abandonarea locuinței. Spre E zidul pare să fi fost demolat la construirea unui alt zid orientat N-S, pe care este așezat contrafortul romanic.

Între aceste puține repere, putem concluziona, că ruina în discuție este fie romană târzie, după abandonarea completă a locuinței, fie medievală timpurie, anterioară sec. al XIII-lea. Fundația romanică a fost construită la o distanță de 0,1-0,12 m spre S de această ruină, între cele două acumulându-se un strat de pământ negru cu mult pigment de mortar.

Zid ruinat Z3:

Pe latura de E a săpăturii a fost descoperită o ruină orientată N-S, aprox. perpendiculară pe elevația catedralei. De la peretele actual al bisericii, ruina are o lungime de 2,7 m, iar lățimea observată este de 0,5 m, ceea ce înseamnă că limita zidului se află la 1,36 m față de peretele estic al capelei. Zidul a fost construit în principal din blocuri de piatră refolosite, iar partea superioară apare demolată neregulat la -1,75-1,97 m. Șanțul de fundare a secționat pardoseala romană 1 și s-a adâncit sub nivelul acesteia. La nivelul, la care am avut acces, am putut observa că blocul de piatră de la partea superioară a ruinei este încastrat în fundația catedralei, ceea ce ne permite să formulăm următoarele ipoteze:

- Z3 este anterior catedralei actuale și a fost înglobat în fundația acesteia. În acest caz zidul trebuie legat de planimetria primei catedrale.

- Z3 este construit concomitent cu biserica actuală. În acest caz este posibil ca el să fi aparținut unui portic, reprezentând însă latura de V a acestuia (?). Faptul că șanțul de fundare a zidului a secționat un mormânt (M11), pe care îl presupunem medieval înclină mult balanța în favoarea acestei variante.

Peretele de N al bisericii:

După cum s-a mai spus, fundația romanică este construită paralel cu ruina numită Z1, astfel încât nu poate fi observată direct decât deasupra cotei de -2,02 m. Zidăria este realizată în principal din blocuri de piatră refolosite, așezate în operă destul de neregulat, cu șape inegale de mortar între ele.

Capela Lászay:

Dintre toate intervențiile renaștentiste, legate de construirea capelei Lászay, singura accesibilă în mod direct prin săpătură a fost ușa. Peretele de E este ascuns de canalul Moller, iar un sondaj realizat de

beneficiar în acest canal indică o fundație din bolovani de piatră de dimensiuni medii și mici. Față de elevația actuală, fundația trebuie să fi fost decroșată spre interior cu 0,3-0,4 m, așezată la limita zidului ruinat Z3 sau parțial suprapusă pe acesta.

Nivelul de călcare din perioada construirii capelei poate fi situat în jurul cotei de -0,4 m, și tot aici trebuie situată și limita dintre o fundație realizată din bolovani de piatră și o elevație construită din blocuri ecarisate, eventual intermediată de încă un decroș. Nivelul de călcare după construcție pare să fi fost cel actual, la -0,12-0,15 m.

Stratigrafia:

Sondaajul realizat în capelă este dominat, din punct de vedere stratigrafic, de șanțul realizat de echipa lui Moller, care a afectat cea mai mare parte a suprafeței, distrugând complet depunerile istorice în apropierea zidurilor.

Segmentele rămase în afara acestei intervenții moderne sunt însă deosebit de interesante.

Săpătura s-a oprit la nivelul podelei romane I ca de altfel și șanțul Moller. În colțul de SE al săpăturii, în imediata apropiere a zidurilor, Moller a perforat podeaua romană și a realizat un sondeaj cu dimensiunile 0,4x0,4 m, pe care l-am golit și l-am adâncit atât cât a fost posibil, aprox. 0,9 m. Acest sondeaj s-a oprit într-un strat castaniu lutos fără materiale la limita superioară a căruia a fost identificată o peliculă de mortar nisipos amestecat cu pământ, pe care o atribuim primelor activități constructive romane din zonă, constând foarte probabil chiar în pereții locuinței intersectate. Peste această peliculă s-a realizat o nivelare cu lut galben, peste care s-a amenajat podeaua, cu partea superioară la -2,76-2,79 m.

Un alt nivel amenajat, roman sau post roman, a fost identificat la -2,11 m, între cele două fiind identificate mai multe nivele de umplutură (vezi mai sus epoca romană). Partea superioară a acestora este formată dintr-un lut roșcat amestecat în proporții variabile cu moloz și pământ negru, pe care cu această structură îl regăsim pe toată suprafața investigată în ultimii ani prin sondeaje arheologice. Limita superioară a acestui strat este totdeauna dată de orizontul înmormântărilor medievale la cote cuprinse între -1,7 și -2,31 m.

Pământul negru, în care sunt săpate gropile mormintelor este delimitat de un strat cu mult mortar, respectiv de o depunere de mortar alb gălbui cu fragmente de calcar și pământ, cu partea superioară la cote variabile, între -1,3 și -1,42 m. Am presupus că aceste straturi sunt nivele de construcție, și ele corespund într-adevăr cu primul decroș al fundației navei la -1,42 m. Legat de diferite etape de construire a catedralei actuale trebuie să fie și o depunere consistentă de mortar alb gălbui cu mult pietriș și fragmente de calcar, cu partea superioară la -1,09 m, precum și variantele sale cu partea superioară la -0,92 m. Desigur, în condițiile, în care nu a fost posibil să observăm aceste straturi în conexiune cu structurile zidite, precizările de mai sus trebuie admise cu titlu de ipoteză, până la o viitoare confirmare prin eventuale alte săpături. Remarcăm faptul că aceste straturi, formate aproape exclusiv din materiale de construcție, sunt mult mai consistente aici decât în oricare alt punct investigat prin cercetări arheologice în apropierea catedralei. Ele sunt depuse în etape diferite și teoretic ar putea să fie legate și de alte clădiri decât cele existente astăzi, precum un eventual portic.

Faptul că majoritatea mormintelor se află sub aceste straturi confirmă observația mai veche potrivit căreia cimitirul aparține în principal catedralei din sec. al XII-lea.

Structura zidului bisericii sugerează un nivel de călcare în perioada construcției la -0,82-1 m. Până la edificarea capelei acest nivel a crescut (sau a fost crescut) la -0,38 m printr-o umplutură de pământ negru cu mult pigment de mortar, fragmente de cărămidă și țiglă, mici fragmente de piatră.

Morminte:

Suprafața ocupată astăzi de capela Lászay a fost evident un loc preferat pentru înmormântările medievale, care înregistrează aici o densitate de 10 morminte pe m², dacă luăm în calcul suprafața neafectată de șanțurile Moller. Practic o asemenea densitate a cimitirului nu a fost sesizată până în prezent în exteriorul bisericii.

Mormintele 96, 98 și 99 se suprapun parțial, între -0,82 și -1,24 m. Gropile lor se opresc în straturile de

mortar și ele sunt foarte probabil realizate după construirea catedralei actuale. Scheletul 98 a fost înhumat într-un sicriu din lemn, după cum indică cuiele recuperate din apropierea lui. Probabil în aceeași situație se află și M97, deși situația stratigrafică, din care a fost recuperat este mai puțin coerentă.

Mormântul 100 este realizat după construirea capelei, în interiorul acesteia. Groapa mormântului a fost surprinsă la limita de N a săpăturii, astfel că scheletul nu a fost cercetat, rămânând în profil.

Celelalte 5 morminte sunt anterioare clădirilor existente, ele încadrându-se cel mai probabil cimitirului dezvoltat în jurul primei catedrale.

Mormintele 102, 103 și 105 sunt prevăzute cu o cistă rudimentară, realizată din cărămizi romane refolosite (mai mult fragmentare). La mormintele 102 și 105, ambele de copii, s-a păstrat și capacul cistei, format de asemenea din cărămizi. Mormântul 103, de adult, probabil nu a fost acoperit, ci doar groapa dreptunghiulară a fost căptușită cu cărămizi. Aceste morminte sunt grupate în partea de NV a săpăturii, orientarea lor este puternic deviată spre S, și sunt parțial suprapuse. Această topografie ca și maniera de înhumare le indică drept un grup distinct.

Mormântul 101 este anterior grupului cu ciste, scheletul fiind așezat direct pe podeaua romană 2 și orientat corect V-E. Craniul a fost găsit întors cu fața în jos, iar oasele inferioare ale picioarelor sunt dislocate, deși nu este evident că ar fi fost deranjat, decât eventual în zona piciorului drept. Mormântul se individualizează și prin prezența pigmentului de cărbune, și de asemenea printr-un strat subțire de lut roșcat, care îl acoperă. El aparține unui alt orizont, pe care deocamdată nu îl putem defini.

Mormântul 104, așezat direct pe podeaua romană 1, este și singurul care a avut drept inventar un fragment de monedă, încă neidentificată. Mortul a fost învelit probabil într-un giulgiu și așezat direct într-o groapă dreptunghiulară lată de 0,65 m, dar nu suficient de lungă astfel încât defunctul a fost poziționat oblic. Este cel mai vechi dintre toate mormintele investigate și ușor suprapus de M101.

Sondaajul exterior:

La solicitarea beneficiarului, în exteriorul capelei a fost executat un sondaaj pe latura de E a scării. S-a constatat că scara are o fundație din beton, realizată foarte probabil în etapa Moller. Față de limita estică a stâlpului scării, fundația este decroșată cu 0,25 m, cu partea superioară la -1,21 m, și se adâncește oblic până la -1,83 m. Până la -2,14 m săpătura s-a realizat în groapa unei canalizări (21), iar sub această limită în umplutura de epocă romană, un lut roșcat amestecat cu pământ (20 a).

Materiale:

Deși întreg pământul cercetat în cele două interioare a fost cernut, inventarul arheologic este extrem de sărac. În interiorul sacristiei au fost descoperite în principal materiale din sec. XI-XIII, iar acolo unde s-au atins straturile romane au apărut și câteva fragmente ceramice din această epocă.

Ceramica din epoca arpadiană aparține tipurilor bine cunoscute: oale borcan decorate cu roțița, cu benzi de striuri orizontale uneori combinate cu linii în val, respectiv decorate pe umăr cu împunsături realizate cu un instrument asemănător unei furculițe. În materialele, care pot fi încadrate mai strâns în sec. XI-XII remarcăm fragmente decorate pe tot corpul cu benzi de linii în val, precum și câteva fragmente din marginea superioară sau din corpul unor căldărușe din lut.

Materialul din sec. următoare este extrem de redus. Cel mai reprezentativ obiect de inventar, deja menționat în text, este statueta din argint aurit, databilă cel mai probabil în sec. al XIV-lea. Alături de aceasta pot fi menționate câteva fragmente ceramice din sec. XIV-XV și de asemenea câteva legături de carte din argint, confecționate probabil în sec. al XV-lea.

Informații suplimentare online

[Raportul 3042 din cronica.cimec.ro](http://raportul3042.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
